

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 5 вересня 1996 р. N 1074

Київ

Про затвердження Положення про державний вищий навчальний заклад

Із змінами і доповненнями, внесеними
постановою Кабінету Міністрів України
від 13 серпня 1999 року N 1487

(у постанові та Положенні слова "заклад освіти" в усіх відмінках і числі замінено словами "навчальний заклад" у відповідному відмінку і числі згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.99 р. N 1487)

Відповідно до [статті 12 Закону України "Про освіту"](#) Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

Затвердити Положення про державний вищий навчальний заклад (додається).

Зазначене Положення може застосовуватися вищими навчальними закладами, заснованими на інших формах власності, в частині, що не суперечить чинному законодавству.

Прем'єр-міністр України

П. ЛАЗАРЕНКО

Інд. 28

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 5 вересня 1996 р. N 1074

ПОЛОЖЕННЯ про державний вищий навчальний заклад

Загальна частина

1. Державний вищий навчальний заклад (далі - вищий навчальний заклад) є суб'єктом освітньої діяльності, яка здійснюється з метою задоволення освітніх потреб особи, суспільства і держави.

2. Вищий навчальний заклад у своїй діяльності керується [Конституцією України](#), законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, декретами, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативними актами Міносвіти, міністерств і відомств та цим Положенням.

3. В Україні діють такі види вищих навчальних закладів:

1) університет (класичний університет) - багатопрофільний вищий навчальний заклад, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою з широкого спектра природничих, гуманітарних, технічних та інших напрямів науки, техніки і культури за освітньо-професійними програмами всіх рівнів, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром, сприяє поширенню наукових знань і здійснює культурно-просвітницьку діяльність серед населення, має розвинуту інфраструктуру наукових і науково-виробничих підприємств і установ, високий рівень кадрового і матеріально-технічного забезпечення такої діяльності.

Можуть створюватися технічні, технологічні, економічні, медичні, сільськогосподарські та інші університети, які здійснюють багатопрофільну підготовку фахівців з вищою освітою у відповідній галузі;

2) академія - вищий навчальний заклад, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами всіх рівнів в окремо визначеній галузі знань або виробництва, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром у сфері своєї діяльності, має високий рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

3) інститут - вищий навчальний заклад або структурний підрозділ університету, академії, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами всіх рівнів у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, провадить наукову та науково-виробничу діяльність, має високий кадровий та матеріально-технічний потенціал;

4) консерваторія (музична академія) - вищий навчальний заклад, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами всіх рівнів у галузі культури і мистецтва - музичних виконавців, композиторів, музикознавців, викладачів музичних дисциплін, проводить наукові дослідження, є провідним центром у сфері своєї діяльності, має високий рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Навчання в консерваторії передбачає всебічну теоретичну і практичну підготовку музикантів до професійної виконавської і педагогічної діяльності;

5) коледж - вищий навчальний заклад або структурний підрозділ університету, академії, інституту, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами бакалавра або молодшого спеціаліста з одного (кількох) споріднених напрямів підготовки або спеціальностей, має необхідний кадровий потенціал, матеріально-технічну базу;

6) технікум (училище) - вищий навчальний заклад або структурний підрозділ університету, академії, інституту, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами молодшого спеціаліста, має необхідний кадровий потенціал, матеріально-технічну базу.

4. Порядок створення, реорганізації, ліквідації, ліцензування, атестації та акредитації вищого навчального закладу встановлює Кабінет Міністрів України.

5. Вищому навчальному закладу Міносвіти разом з міністерством, відомством, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад, може надавати йому встановлену [Законом України "Про освіту"](#) певну автономію відповідно до отриманого статусу.

6. Вищий навчальний заклад відповідно до [Закону України "Про освіту"](#) забезпечує громадянам України та громадянам інших країн, особам без громадянства можливість отримати вищу освіту на рівні державних стандартів за освітньо-кваліфікаційними рівнями та здобути наукові ступені.

Порядок здійснення державного контролю за якістю підготовки випускників вищих навчальних закладів встановлює Кабінет Міністрів України.

Порядок організації навчального процесу, форми навчання та контролю за набуттям знань студентами, порядок їх атестації та тривалість канікул встановлює Міносвіти.

7. Умови прийому студентів до вищих навчальних закладів розробляє Міносвіти і затверджує після попереднього розгляду їх Віце-прем'єр-міністром України. Згідно з цими Умовами кожен вищий навчальний заклад розробляє власні правила прийому, які затверджує Міносвіти. Порядок затвердження правил прийому до вищих навчальних закладів встановлює Міносвіти.

8. Відповідно до освітньо-кваліфікаційних рівнів підготовки студентів, способів реалізації освітньо-професійних програм та соціальних функцій у системі освіти можуть діяти вищі навчальні заклади таких рівнів акредитації:

вищі навчальні заклади першого рівня акредитації (технікум, училище та інші прирівняні до них за результатами акредитації вищі навчальні заклади), які готують фахівців: на основі повної загальної середньої освіти - з присвоєнням кваліфікації молодшого спеціаліста; на основі базової загальної середньої освіти - з присвоєнням кваліфікації молодшого спеціаліста та з одночасним отриманням повної загальної середньої освіти;

вищі навчальні заклади другого рівня акредитації (коледжі та інші прирівняні до них за результатами акредитації вищі навчальні заклади), які готують фахівців на основі повної загальної середньої освіти з присвоєнням кваліфікацій молодшого спеціаліста, бакалавра;

вищі навчальні заклади третього і четвертого рівнів акредитації (університети, академії, інститути, консерваторії та інші прирівняні до них за результатами акредитації вищі навчальні заклади), які готують: фахівців на основі повної загальної середньої освіти - з присвоєнням кваліфікацій бакалавра, спеціаліста, магістра; на основі вищої освіти - з присудженням наукових ступенів кандидата та доктора наук у встановленому порядку.

9. Рівень акредитації вищого навчального закладу, освітньо-кваліфікаційні рівні, за програмами яких здійснюється підготовка студентів, змінюється виключно за результатами акредитації.

10. За результатами акредитації вищий навчальний заклад без зміни свого статусу може отримати право здійснювати з окремих напрямів (спеціальностей) підготовку за освітньо-професійними програмами вищого навчального закладу більш високого рівня акредитації.

Вищі навчальні заклади за погодженням з міністерствами, відомствами, у підпорядкуванні яких вони перебувають, можуть готувати фахівців за всіма освітньо-професійними програмами навчальних закладів нижчого рівня акредитації, якщо вони утворили комплекс з іншими навчальними закладами, які проводять підготовку за програмами такого рівня.

Питання про включення до таких комплексів навчальних закладів місцевого підпорядкування погоджується з відповідними органами управління освітою.

11. Державному вищому навчальному закладу за особливі досягнення в роботі відповідно до [Указу Президента України від 16 червня 1995 р. № 451 "Про Положення про національний заклад \(установу\) України"](#) може надаватися статус національного.

12. Статут вищого навчального закладу приймається на загальних зборах (конференції) трудового колективу, затверджується у порядку, передбаченому частиною шостою статті 18 [Закону України "Про освіту"](#).

У такому ж порядку вносяться зміни та доповнення до Статуту вищого навчального закладу.

13. Взаємні зобов'язання керівництва (власника або уповноваженого ним органу) вищого навчального закладу і профспілкового комітету чи іншого уповноваженого трудовим колективом органу працівників вищого навчального закладу у частині забезпечення прав, безпечних умов праці, виконання обов'язків регулюються колективним договором, що розробляється та укладається відповідно до чинного законодавства.

14. У вищому навчальному закладі створюється комісія з трудових спорів, яка розглядає спірні питання, що виникають між працівниками та керівництвом закладу.

15. Вищі навчальні заклади незалежно від їх статусу мають право на добровільних засадах об'єднуватися в комплекси та інші типи об'єднань у встановленому порядку. Порядок створення, реорганізації та ліквідації зазначених комплексів (об'єднань) встановлює Міносвіти.

16. Вищим навчальним закладам третього і четвертого рівнів акредитації, які працюють за спільними навчальними планами і об'єднані в комплекс із навчальними закладами першого і другого рівнів акредитації, надається право зараховувати випускників цих навчальних закладів для продовження навчання за спеціальними програмами із

скороченим терміном підготовки спеціалістів або на II-IV курси для поповнення академічних груп. Умови фінансування такої підготовки визначаються керівництвом вищого навчального закладу за погодженням з міністерством чи відомством, у підпорядкуванні якого перебуває заклад.

16-1. На вищі навчальні заклади III - IV рівня акредитації поширюються права, передбачені [Законом України "Про наукову і науково-технічну діяльність"](#) для науково-дослідних (науково-технічних) установ.

(Положення доповнено пунктом 61-1 згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.99 р. N 1487)

16-2. Вищому навчальному закладу IV рівня акредитації (об'єднанню вищих навчальних закладів IV рівня акредитації), що проводить комплексні наукові дослідження загальнодержавного значення, визнані на світовому рівні, може бути надано статус національного наукового центру в установленому порядку.

(Положення доповнено пунктом 61-2 згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.99 р. N 1487)

Завдання, права та обов'язки вищого навчального закладу

17. Головними завданнями вищого навчального закладу є:

- 1) провадження освітньої діяльності, яка включає навчальну, виховну, наукову, культурну, методичну діяльність;
- 2) забезпечення умов для оволодіння системою знань про людину, природу і суспільство; формування соціально зрілої, творчої особистості; виховання морально, психічно і фізично здорового покоління громадян; формування громадянської позиції, патріотизму, власної гідності, готовності до трудової діяльності, відповідальності за свою долю, долю суспільства, держави і людства; забезпечення високих етичних норм, атмосфери доброзичливості й взаємної поваги у стосунках між працівниками, викладачами та студентами;
- 3) забезпечення набуття студентами знань у певній галузі, підготовка їх до професійної діяльності;
- 4) забезпечення виконання умов державного контракту та інших угод на підготовку фахівців з вищою освітою;
- 5) проведення наукових досліджень або творчої, мистецької діяльності як основи підготовки майбутніх фахівців та науково-технічного і культурного розвитку держави;
- 6) підготовка молоді до самостійної наукової, викладацької або мистецької діяльності;
- 7) інформування абітурієнтів і студентів про ситуацію, що склалася на ринку зайнятості;
- 8) перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів; просвітницька діяльність.

18. Державні органи управління освітою, у підпорядкуванні яких перебувають вищі навчальні заклади, мають забезпечувати:

- 1) створення нормативно-правової бази для діяльності вищого навчального закладу;
- 2) установлення вимог до змісту, рівня і обсягу освіти;
- 3) проведення державної акредитації вищого навчального закладу;
- 4) здійснення інформаційного забезпечення освітньої діяльності;
- 5) соціальний захист учасників навчально-виховного процесу;
- 6) установлення нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення;
- 7) формування державного замовлення;
- 8) отримання або придбання нерухомого майна та обладнання, необхідних для провадження освітньої діяльності, згідно з установленними нормативами.

19. Вищий навчальний заклад має право:

- 1) визначати зміст освіти з урахуванням державних стандартів та освітньо-професійних програм, установлених для вищих навчальних закладів відповідних рівнів акредитації;
- 2) визначати форми та засоби проведення навчально-виховного процесу відповідно до ліцензованої освітньої діяльності;
- 3) готувати фахівців за державним замовленням і замовленням галузевих міністерств, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій та за договорами з громадянами;
- 4) розробляти та запроваджувати власні програми наукової діяльності;
- 5) створювати в установленому порядку структурні підрозділи;
- 6) отримувати кошти і матеріальні цінності (будинки, споруди, обладнання, транспортні засоби тощо) від органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, громадян і благодійних фондів;
- 7) укладати угоди про спільну діяльність з підприємствами, установами і організаціями в Україні та за її межами для виконання статутних завдань відповідно до чинного законодавства;
- 8) розвивати власну соціальну базу, мережу спортивно-оздоровчих, лікувально-профілактичних і культурних закладів;
- 9) здійснювати капітальне будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт основних фондів;
- 10) користуватися пільгами, встановленими чинним законодавством для вищих навчальних закладів;
- 11) користуватися банківськими кредитами і позичками згідно з чинним законодавством;

- 12) провадити самостійну видавничу діяльність у встановленому порядку;
- 13) брати участь у діяльності міжнародних організацій;
- 14) отримувати за результатами акредитації додаткові права та пільги, передбачені для закладів відповідного рівня.

Вищий навчальний заклад, якому надано статус національного, користується також правами, передбаченими [Указом Президента України від 16 червня 1995 р. N 451 "Про Положення про національний заклад \(установу\) України"](#).

20. Вищий навчальний заклад несе відповідальність за:

- 1) дотримання вимог [Законів України "Про освіту"](#), ["Про мови в Україні"](#) та інших законодавчих актів;
- 2) дотримання державних стандартів освіти;
- 3) забезпечення безпечних умов проведення освітньої діяльності;
- 4) дотримання договірних зобов'язань з іншими суб'єктами освітньої, виробничої, наукової діяльності та громадянами, в тому числі за міжнародними угодами;
- 5) дотримання фінансової дисципліни та збереження державного майна;
- 6) соціальний захист учасників навчально-виховного процесу.

Структура вищого навчального закладу

21. Структура вищого навчального закладу визначається відповідно до цього Положення та його Статуту.

22. Основними структурними підрозділами вищого навчального закладу третього і четвертого рівнів акредитації є: інститути, факультети, кафедри, курси тощо.

Основними структурними підрозділами вищого навчального закладу першого і другого рівнів акредитації є відділення.

23. Інститут є навчально-науковим або науковим структурним підрозділом і може створюватись у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації з метою більш ефективної реалізації статутних завдань закладу. Навчально-науковий інститут об'єднує споріднені факультети, кафедри і створюється органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад. Керівництво навчально-науковим інститутом здійснює директор інституту, який призначається на посаду і звільняється з посади наказом керівника вищого навчального закладу. Функціональні обов'язки директора інституту визначаються ректором відповідно до Статуту вищого навчального закладу.

Науково-дослідний інститут об'єднує споріднені наукові лабораторії, центри і створюється наказом ректора (якщо діяльність інституту фінансується з державного бюджету, - органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад). Директор науково-дослідного інституту призначається на посаду і звільняється з

посади наказом керівника вищого навчального закладу (якщо науково-дослідний інститут створюється органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад, кандидатура директора погоджується з керівництвом органу управління).

24. Факультет є навчально-науковим структурним підрозділом вищих навчальних закладів третього та четвертого рівнів акредитації, що здійснює підготовку студентів, аспірантів та докторантів із споріднених спеціальностей. Факультет об'єднує відповідні кафедри і лабораторії. Керівництво діяльністю факультету здійснює декан, який призначається на посаду з числа професорів або найдосвідченіших доцентів у порядку, встановленому Статутом вищого навчального закладу, і звільняється з посади керівником вищого навчального закладу.

Структура факультету, порядок призначення заступника декана, обов'язки і відповідальність декана визначаються Статутом вищого навчального закладу.

Факультет створюється, ліквідується та реорганізується органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад.

25. Кафедра є основним навчально-науковим структурним підрозділом вищих навчальних закладів третього та четвертого рівнів акредитації (філіалів, факультетів), що провадить навчальну, методичну та науково-дослідницьку діяльність з однієї або кількох споріднених дисциплін.

Кафедра створюється наказом ректора за поданням декана факультету та за рішенням вченої ради факультету, погодженим з органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад, за умови, що обсяги навчальної роботи дають змогу сформувавши викладацький склад у кількості не менш як 5 штатних одиниць. У вищих навчальних закладах мистецтва, як виняток, за погодженням з органами управління, у підпорядкуванні яких перебуває вищий навчальний заклад, можуть створюватися кафедри чисельністю не менш як 3 штатні одиниці.

У разі потреби для забезпечення розвитку нового напрямку навчальної, методичної і наукової діяльності при кафедрі може бути створена секція.

Посаду завідуючого кафедрою може займати, як правило, особа, яка має вчене звання професора або науковий ступінь доктора наук. Порядок наймання на роботу завідуючого кафедрою встановлюється положенням, яке затверджує Міністерство.

26. У структурі вищих навчальних закладів першого і другого рівнів акредитації можуть створюватися відділення, які об'єднують навчальні групи з однієї або кількох спеціальностей, методичні, навчально-виробничі підрозділи, необхідні для виконання покладених на відділення завдань.

27. У вищих навчальних закладах першого і другого рівнів акредитації можуть створюватися предметні (циклові) комісії, що провадять навчальну та методичну діяльність з однієї або кількох споріднених дисциплін.

Предметна (циклова) комісія створюється у разі, коли обсяги навчальної роботи дають змогу сформувавши викладацький склад у кількості не менш як 3 особи.

Перелік предметних (циклових) комісій, кандидатури їх голів та персональний склад затверджуються наказом директора вищого навчального закладу терміном на один навчальний рік.

28. Вищі навчальні заклади у своєму складі можуть мати: підрозділи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, лабораторії, бібліотеки, навчально-методичні кабінети, обчислювальні центри, навчально-виробничі та творчі майстерні, навчально-дослідні господарства, виробничі структури, видавництва, заклади культурно-побутового призначення та інші підрозділи, діяльність яких не заборонена чинним законодавством.

Вищі навчальні заклади третього і четвертого рівнів акредитації можуть також мати аспірантуру, докторантуру, науково-дослідні установи.

Наукові, виробничі та інші структурні підрозділи вищих навчальних закладів беруть участь у процесі навчання студентів, аспірантів, докторантів, клінічних ординаторів або в організації чи забезпеченні освітньої діяльності закладу.

29. Вищий навчальний заклад може створювати навчальні підрозділи: курси, факультети суміжних і додаткових професій та інші підрозділи, що надають платні освітні послуги. Такі підрозділи підпорядковані безпосередньо ректору (директору) вищого навчального закладу, який відповідно до його Статуту призначає керівника підрозділу, визначає напрями їх основної діяльності, порядок фінансово-господарської діяльності, структуру управління та умови використання матеріально-технічної бази, що належить базовому вищому навчальному закладу.

30. Вищий навчальний заклад має право створювати у своєму складі заклади післядипломної освіти, які на базі вищої освіти у скорочені терміни готують фахівців з нових перспективних напрямів науки і техніки. Порядок створення цих закладів регулюється нормативними актами, які затверджує Міносвіти за погодженням з Мінфіном.

31. Для обміну досвідом з питань навчально-методичної роботи при провідних вищих навчальних закладах можуть створюватися науково-методичні лабораторії, центри, експериментальні майданчики. Порядок їх створення встановлюється органами управління, у підпорядкуванні яких перебувають вищі навчальні заклади.

Управління вищим навчальним закладом

32. Управління вищим навчальним закладом здійснюється на основі суміщення прав центральних органів виконавчої влади та керівництва вищого навчального закладу, розмежування повноважень, поєднання єдиноначальності та самоврядування, реалізації прав власника на використання свого майна.

33. Управління діяльністю вищого навчального закладу здійснює уповноважений засновником керівник (президент, ректор, директор), який діє на засадах єдиноначальності.

34. Наймання на роботу керівника (президента, ректора, директора) вищого навчального закладу здійснюється у порядку, встановленому [Законом України "Про освіту"](#).

35. Наймання на роботу і звільнення з роботи заступників керівника, керівників основних структурних підрозділів та їх заступників здійснюється за наказом керівника вищого

навчального закладу на умовах, передбачених чинним законодавством і Статутом вищого навчального закладу. Кількість заступників керівника визначається органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад.

36. Наймання на роботу професорсько-викладацького складу провадиться відповідно до чинного законодавства за трудовим договором, у тому числі за контрактом, а також може здійснюватися на основі конкурсного відбору інших працівників на умовах, встановлених Статутом вищого навчального закладу.

37. Вищим колегіальним органом самоврядування вищого навчального закладу є загальні збори чи конференція. Порядок обрання делегатів конференції встановлюється Статутом вищого навчального закладу. При цьому не менш як 75 відсотків загальної чисельності делегатів конференції мають становити викладачі та наукові працівники вищого навчального закладу.

38. Загальні збори (конференція):

розглядають проект колективного договору і надають повноваження профспілковому комітету чи іншому уповноваженому трудовим колективом органу працівників вищого навчального закладу підписувати договір з власником або уповноваженим ним органом від імені колективу вищого навчального закладу;

обирають представників вищого навчального закладу до складу конкурсної комісії з питань заміщення вакантної посади керівника, що створюється органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад;

визначають рейтинг претендентів на посаду керівника вищого навчального закладу шляхом відкритого або таємного голосування і подають свої пропозиції конкурсній комісії;

обирають комісію з трудових спорів відповідно до Кодексу законів про працю України.

39. Для забезпечення гласності та інформованості про діяльність керівництва та органів самоврядування вищого навчального закладу, висвітлення актуальних проблем життя трудового колективу закладу при ньому в установленому порядку можуть бути створені засоби масової інформації.

40. Для координації діяльності вищих навчальних закладів в Автономній Республіці Крим, областях (регіонах) створюються ради ректорів (директорів) вищих навчальних закладів. Положення про ці ради затверджує Міносвіти.

Голови рад ректорів (директорів) організують діяльність ради разом з Міносвіти, Міністерством освіти Автономної Республіки Крим, обласними органами виконавчої влади.

Рішення рад керівників вищих навчальних закладів мають рекомендаційний характер.

41. З метою поліпшення координації діяльності, обміну досвідом роботи вищі навчальні заклади в установленому порядку можуть утворювати асоціації або інші об'єднання.

42. Для вирішення основних питань діяльності вищого навчального закладу відповідно до його Статуту створюються робочі та дорадчі органи:

робочі органи - ректорат, деканати (для вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації), адміністративна рада (для вищих навчальних закладів першого і другого рівнів акредитації), приймальна комісія;

дорадчі органи - вчена рада (для вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації), педагогічна рада (для вищих навчальних закладів першого і другого рівнів акредитації), бюджетно-фінансова комісія тощо.

Положення про робочі та дорадчі органи і їх функції затверджуються наказом керівника вищого навчального закладу.

43. На підставі рішення вченої ради вищого навчального закладу керівник може видавати накази, обов'язкові для виконання викладачами, співробітниками і студентами цього закладу.

44. До складу вченої ради вищого навчального закладу входять керівник, заступники керівника за посадами, головний бухгалтер. Головою вченої ради вищого навчального закладу є керівник, а у разі його відсутності - заступник керівника за його вказівкою.

45. Безпосереднє керівництво навчальною, науково-методичною, науковою та адміністративно-господарською діяльністю вищого навчального закладу здійснюють заступники керівника, що відповідають за ці напрями діяльності.

Заступники керівника наймаються на роботу за трудовим договором (контрактом) і звільняються з роботи керівником вищого навчального закладу.

46. У вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації можуть бути створені вчені ради факультетів (інститутів), склад, функції та порядок роботи яких визначаються Статутом вищого навчального закладу.

47. Вищий навчальний заклад в особі керівника звітує перед міністерством і відомством, у підпорядкуванні якого він перебуває, подає статистичну звітність та іншу інформацію відповідним державним органам.

48. З метою вдосконалення якості викладання, підвищення педагогічної майстерності викладачів у вищих навчальних закладах першого і другого рівнів акредитації створюється педагогічна рада, що об'єднує педагогічних та інших працівників закладу, які беруть безпосередню участь у навчально-виховному процесі.

Склад, функції та порядок роботи педагогічної ради визначаються положенням про неї і Статутом вищого навчального закладу.

До складу педагогічної ради входять директор, заступники директора за посадами, головний бухгалтер. Головою педагогічної ради є директор, а у разі його відсутності - заступник директора вищого навчального закладу.

У разі потреби у вищому навчальному закладі можуть створюватися методичні ради, порядок створення і функції яких визначаються директором.

Органи студентського самоврядування у вищому навчальному закладі

49. Студентське самоврядування у вищому навчальному закладі функціонує з метою забезпечення виконання студентами своїх обов'язків та захисту їх прав і сприяє гармонійному розвитку особистості студента, формуванню у нього навичок майбутнього організатора, керівника.

50. Перелік питань, що належать до компетенції органів студентського самоврядування, погоджується з керівником вищого навчального закладу.

51. У своїй діяльності органи студентського самоврядування керуються чинним законодавством, рішеннями Міністерства та іншого органу управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад, його Статутом та цим Положенням.

52. Основними завданнями органів студентського самоврядування є:

- 1) забезпечення і захист прав та інтересів студентів;
- 2) забезпечення виконання студентами своїх обов'язків;
- 3) сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів;
- 4) сприяння у створенні необхідних умов для проживання і відпочинку студентів;
- 5) створення різноманітних студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами;
- 6) організація співробітництва із студентами інших вищих навчальних закладів і молодіжними організаціями;
- 7) сприяння проведенню серед студентів соціологічних досліджень;
- 8) сприяння працевлаштуванню випускників;
- 9) участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами.

53. Органи студентського самоврядування вищого навчального закладу користуються всебічною підтримкою і допомогою власника або уповноваженого ним органу у вирішенні питань забезпечення приміщеннями, обладнанням, документацією, коштами за погодженням з керівником закладу.

54. Студентське самоврядування здійснюється на рівні академічної групи, факультету, гуртожитку, вищого навчального закладу. Залежно від контингенту, типу та специфіки вищого навчального закладу студентське самоврядування може здійснюватись і на рівні курсу, спеціальності, студентського містечка, іншого структурного підрозділу закладу.

55. Найвищим органом студентського самоврядування є загальні збори (конференція) студентів вищого навчального закладу, на яких: затверджується положення про студентське самоврядування; обирається виконавчий орган студентського самоврядування, визначаються його структура і термін повноважень, заслуховується його звіт.

Виконавчий орган студентського самоврядування структурного підрозділу вищого навчального закладу обирається на загальних зборах (конференції) студентів цього підрозділу.

56. Органи студентського самоврядування можуть мати різноманітні форми (сенат, парламент, старостат, студентська навчальна (наукова) частина, студентські деканати, ради тощо).

57. Статутом вищого навчального закладу може бути передбачено укладення договору між керівництвом вищого навчального закладу, студентською профспілкою та органами студентського самоврядування.

Права та обов'язки керівника вищого навчального закладу

58. Керівник вищого навчального закладу:

- 1) самостійно в межах чинного законодавства вирішує питання діяльності закладу;
- 2) у межах своїх повноважень видає накази і розпорядження, обов'язкові для виконання всіма підрозділами закладу;
- 3) представляє вищий навчальний заклад в державних та інших органах, відповідає за результати діяльності закладу перед органом управління, у підпорядкуванні якого він перебуває;
- 4) є розпорядником майна і коштів закладу;
- 5) виконує кошторис, укладає угоди, дає доручення, відкриває банківські рахунки;
- 6) приймає на роботу та звільняє з роботи працівників закладу згідно з чинним законодавством;
- 7) застосовує заходи морального та матеріального заохочення, притягає до дисциплінарної відповідальності згідно з чинним законодавством;
- 8) забезпечує охорону праці, дотримання законності та порядку в межах закладу;
- 9) визначає функціональні обов'язки працівників закладу;
- 10) формує контингент студентів закладу. Порядок формування контингенту студентів, аспірантів, докторантів встановлюється положеннями, які затверджує Міносвіти;
- 11) відраховує із закладу та поновлює на навчання студентів, аспірантів і докторантів;
- 12) контролює виконання навчальних планів і програм, планів науково-дослідних робіт;
- 13) контролює дотримання штатно-фінансової дисципліни всіма підрозділами закладу;
- 14) здійснює контроль за якістю роботи викладачів, організацією навчально-виховної та культурно-масової роботи, станом фізичного виховання і здоров'я студентів;

15) організує побутове обслуговування студентів і працівників закладу, здійснює заходи щодо їх оздоровлення;

16) розробляє і разом з профспілковим комітетом подає на затвердження загальним зборам (конференції) трудового колективу закладу Правила внутрішнього розпорядку.

Керівник відповідно до Статуту вищого навчального закладу може делегувати частину своїх прав і обов'язків заступникам керівника, деканам факультетів, завідуючим відділеннями.

59. Відповідальність за виконання покладених на вищий навчальний заклад завдань, результати фінансово-господарської діяльності, стан і збереження будівель та іншого майна, переданого вищому навчальному закладу у користування та володіння, несе керівник закладу.

Права та обов'язки учасників навчально-виховного процесу

60. Перелік осіб, які належать до учасників навчально-виховного та наукового процесу, визначається [Законами України "Про освіту"](#) та ["Про наукову і науково-технічну діяльність"](#).

(пункт 60 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13.08.99 р. N 1487)

61. Права та обов'язки учасників навчально-виховного та наукового процесу визначаються [Законами України "Про освіту"](#) та ["Про наукову і науково-технічну діяльність"](#), статутом і правилами внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу.

(пункт 61 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13.08.99 р. N 1487)

62. Права професорсько-викладацького складу та інших працівників вищого навчального закладу забезпечуються шляхом виконання власником або уповноваженим ним органом та керівником закладу положень колективного договору, умов трудового договору (контракту).

63. Крім прав, передбачених статтею 51 [Закону України "Про освіту"](#), студенти вищого навчального закладу мають право:

- 1) обирати і бути обраними до вищого колегіального органу самоврядування закладу;
- 2) обирати навчальні дисципліни за спеціальністю в межах, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки та робочим навчальним планом, формувати індивідуальний навчальний план, який затверджується у порядку, встановленому ректором (директором);
- 3) за дозволом деканів (завідуючих відділеннями) відвідувати заняття на інших факультетах (відділеннях) закладу за умови виконання графіка навчального процесу, складеного відповідно до індивідуального навчального плану;
- 4) отримувати матеріальну допомогу згідно з чинним законодавством;

- 5) створювати фонди для студентських потреб;
- 6) брати участь у роботі громадських організацій, політичних партій;
- 7) під час навчання без відриву від виробництва користуватися пільгами, встановленими чинним законодавством (додаткова відпустка тощо);
- 8) на академічну відпустку, поновлення, переведення до іншого вищого навчального закладу у порядку, встановленому положенням, яке затверджує Міносвіти.

64. Крім обов'язків, передбачених статтею 52 [Закону України "Про освіту"](#), студенти вищого навчального закладу зобов'язані:

виконувати вимоги навчального плану в терміни, визначені графіком навчального процесу;

відвідувати заняття за обраним індивідуальним навчальним планом; вчасно інформувати керівництво закладу в разі неможливості з поважних причин відвідувати заняття, складати (перескладати) заліки та іспити, виконувати контрольні роботи тощо.

65. За невиконання обов'язків і порушення Правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу ректор (директор) може накладати дисциплінарне стягнення на студента або відрахувати його із закладу.

Порядок накладення дисциплінарного стягнення, відрахування з вищого навчального закладу встановлюється його Статутом та Правилами внутрішнього розпорядку.

66. З вищого навчального закладу студент може бути відрахований:

- 1) за власним бажанням;
- 2) у зв'язку з призовом на строкову військову службу (крім студентів вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації);
- 3) за незадовільне складання іспитів і заліків протягом сесії;
- 4) за невиконання вимог навчального плану та графіка навчального процесу;
- 5) за появу на заняттях у навчальному корпусі, бібліотеці, гуртожитку в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсикологічного сп'яніння;
- 6) за вироком суду, що вступає в законну силу, чи постановою органу, до компетенції якого належить накладення адміністративного стягнення або застосування заходів громадського впливу;
- 7) за одноразове грубе порушення навчальної дисципліни або Правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу (за погодженням з профспілковою організацією).

Наукова діяльність

67. Вищий навчальний заклад провадить наукову, науково-технічну та іншу творчу діяльність, основні завдання і порядок організації якої визначаються положенням, що затверджує Міносвіти.

68. Фінансування наукових досліджень здійснюється за рахунок:

- 1) коштів державного бюджету, що виділяються на проведення фундаментальних і науково-пошукових досліджень, а також виконання робіт у межах пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;
- 2) коштів, що надійшли до вищого навчального закладу за виконання науково-дослідних і конструкторських робіт за договорами;
- 3) власних коштів вищого навчального закладу, кредитів та інших джерел, визначених чинним законодавством.

69. Наукова та науково-виробнича діяльність вищих навчальних закладів є одним з головних засобів досягнення державних стандартів якості підготовки фахівців з вищою освітою та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, що реалізуються за рахунок:

- 1) інтеграції навчального процесу, науки та виробництва;
- 2) підготовки фахівців на основі використання досягнень науково-технічного прогресу та залучення студентів до участі в науково-дослідних і проектно-конструкторських роботах, що виконуються за рахунок коштів державного бюджету і за договорами із замовником;
- 3) організації наукової та науково-виробничої роботи у взаємозв'язку з навчальним процесом у межах діяльності конструкторських і проектних бюро, центрів науково-технічної творчості молоді тощо;
- 4) проведення олімпіад (конкурсів) студентської творчості;
- 5) залучення провідних учених і науковців до здійснення навчального процесу.

70. Основними суб'єктами наукової та науково-виробничої діяльності вищого навчального закладу є науково-педагогічні, наукові та науково-технічні працівники. До проведення наукових досліджень у вищому навчальному закладі залучаються як його штатні працівники (викладачі, науковці, інженери, робітники), так і докторанти, аспіранти, студенти, стажисти-дослідники, викладачі-стажисти, працівники інших організацій.

Правовий статус наукового та науково-технічного працівника визначається законодавством України.

Міжнародні зв'язки і зовнішньоекономічна діяльність

71. Вищий навчальний заклад має право на встановлення міжнародних зв'язків згідно з чинним законодавством.

72. Зовнішньоекономічна діяльність вищого навчального закладу провадиться відповідно до чинного законодавства шляхом укладання договорів з іноземними громадянами, навчальними закладами, науковими установами, міжнародними організаціями, фондами, фірмами та іншими організаціями.

73. Основними видами зовнішньоекономічної діяльності вищого навчального закладу є:

- 1) навчання іноземних студентів, післядипломна підготовка та підвищення кваліфікації фахівців, підготовка науковців;
- 2) організація спільної підготовки і стажування студентів;
- 3) проведення спільних наукових розроблень;
- 4) виконання наукових робіт за грантами, започаткованими фондами іноземних держав;
- 5) здійснення інших видів зовнішньоекономічної діяльності, передбачених чинним законодавством.

74. Підготовка фахівців для зарубіжних країн у вищому навчальному закладі України здійснюється за міждержавними угодами України, а також за угодами міністерств, відомств, вищих навчальних закладів, укладеними з органами влади, організаціями, фірмами, вищими навчальними закладами інших країн, іноземними громадянами та міжнародними організаціями.

75. Порядок навчання іноземних студентів установлюється положенням, яке затверджує Кабінет Міністрів України.

76. Валютні, матеріальні надходження від зовнішньоекономічної діяльності використовуються вищим навчальним закладом для забезпечення його власної статутної діяльності згідно з кошторисом та законодавством.

Планування і фінансування діяльності вищих навчальних закладів, майнові відносини

77. З метою забезпечення діяльності вищого навчального закладу його засновник передає у користування та оперативне управління закладу об'єкти права власності (споруди, будівлі, майнові комплекси, обладнання, а також інше необхідне майно споживчого, соціально-культурного та іншого призначення), що належать засновникові на правах власності.

Вищому навчальному закладі на правах, визначених чинним законодавством, належать:

- 1) грошові кошти, майно, інші об'єкти власності, передані йому фізичними та (або) юридичними особами у формі дарунку, пожертвування або за заповітом;
- 2) доходи від власної діяльності та придбані на ці доходи об'єкти власності.

78. Земельні ділянки державних вищих навчальних закладів передаються їм у постійне користування відповідно до Земельного кодексу України.

79. Вищий навчальний заклад має право самостійно використовувати майно, передане йому в оперативне управління.

80. Вищий навчальний заклад має право створювати асоціації, комплекси, союзи та інші об'єднання, в тому числі з підприємствами, установами і громадськими організаціями відповідно до законодавства України.

81. Вищий навчальний заклад забезпечує дотримання екологічних вимог відповідно до законодавства України.

82. Фінансування вищих навчальних закладів, підприємств, установ і організацій системи освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, галузей народного господарства, державних підприємств і організацій, а також додаткових джерел фінансування.

Додатковими джерелами фінансування є:

- 1) кошти, одержані за навчання, підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів відповідно до укладених договорів;
- 2) плата за надання додаткових освітніх послуг;
- 3) кошти, одержані за науково-дослідні роботи (послуги) та інші роботи, виконані навчальним закладом на замовлення підприємств, установ, організацій та громадян;
- 4) доходи від реалізації продукції навчально-виробничих майстерень, підприємств, цехів і господарств, від надання в оренду приміщень, споруд, обладнання;
- 5) дотації місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- 6) кредити і позички банків, дивіденди від цінних паперів та доходи від розміщення на депозитних вкладах тимчасово вільних позабюджетних коштів;
- 7) валютні надходження;
- 8) добровільні грошові внески, матеріальні цінності, одержані від підприємств, установ, організацій, окремих громадян, та інші кошти.

83. Бюджетні кошти та інші надходження на утримання вищого навчального закладу, передбачені його Статутом, повинні використовуватися на відшкодування матеріальних та прирівняних до них витрат на виконання робіт (надання послуг), що відповідають профілю закладу, на виплату заробітної плати, стипендій, створення необхідної матеріально-технічної бази, соціальний розвиток та матеріальне стимулювання трудового колективу відповідно до законодавства України.

84. Вищий навчальний заклад самостійно використовує бюджетні та позабюджетні кошти відповідно до загального кошторису, що затверджується органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває навчальний заклад.

84-1. Вищі навчальні заклади III - IV рівня акредитації на основі результатів державної акредитації (атестації) можуть бути включені до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави.

(Положення доповнено пунктом 84-1 згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.99 р. N 1487)

84-2. Вищий навчальний заклад III - IV рівня акредитації для проведення фундаментальних наукових досліджень і найважливіших для держави напрямів досліджень, у тому числі в інтересах національної безпеки і оборони, розвитку

інфраструктури наукової і науково-технічної діяльності, збереження наукових об'єктів, що становлять національне надбання, і підготовки наукових кадрів, може бути включений до переліку наукових установ та вищих навчальних закладів, яким надається базове фінансування для провадження наукової і науково-технічної діяльності.

(Положення доповнено пунктом 84-2 згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.99 р. N 1487)

85. Вищий навчальний заклад за договорами з підприємствами, установами, організаціями та фізичними особами може здійснювати як додаткові платні послуги навчання за межами, встановленими державними освітньо-професійними програмами, а також надавати інші види платних послуг, перелік яких установлює Кабінет Міністрів України.

Платні освітні послуги не можуть надаватися замість або в межах обсягів основної освітньої діяльності, що фінансується за рахунок бюджетних коштів.

86. Вищий навчальний заклад користується банківським кредитом і несе відповідальність за виконання кредитних договорів і дотримання фінансової дисципліни згідно з чинним законодавством.

87. Вищий навчальний заклад є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в установах банків, печатку із зображенням Державного герба України і своїм найменуванням.

